

BS1145
L3
V.19.
1891

COMMENTARIUS

IN EPISTOLAM

AD PHILIPPENSES.

ARGUMENTUM.

PAULUS in Macedoniam a Deo vocatus, mirabili
illa visione aeterna, quae describitur *Actor.*
xvi, 9, ubi dicitur: « Vir Macedo quidam erat
stans, et deprecans eum et dicens: Transiens in
Macedoniam, adjuva nos: » mox eo concessit,
primamque ejus urbem, Philippas scilicet (quae
primo *Dathos* dicta, deinde a Philippo, patre
Alexandri Magni instaurata, vocata est *Philippi*,
ac paulo post facta est colonia Romanorum)
adit, pluresque Philippensium convertit, ibique
Pythonissam sanavit, ideoque virgis caesus est
et incarceratus.

Philippenses ergo a Paulo ad Christum con-
versi, idcirco Pauli studiosissimi, mox ut au-
dierunt Paulum Romae victum detineri, ad ejus
consolationem miserunt Romam cum muneribus
Epaphroditum, suum apostolum (ut ait cap. ii,
vers. 25), suumque episcopum, inquit Theodo-
retus, Baronius et alii. Illic Epaphroditus Romae
in morbum incidit et ad mortem aegrotavit; cum-
que tandem convalesceret, remisit eum Paulus
ad suos Philippenses cum hisce litteris, quibus
hortatur eos, ut in fide Christi persistent et per-
gant, nec vinculis suis turbentur, aut animis
cedant; et maxime ne cedant et credant judai-

zantibus docentibus legalia. Mosis servanda esse
cum Evangelio; nec Cerintho, Simoni Mago, eor-
umque assentibus negantibus Christum vere esse
crucifixum. Deinde mixtim hortatur eos ad virtu-
tes Christiano dignas, et maxime ut Christi humi-
litem, charitatem, pacem et concordiam mu-
tuam foveant et emulentur.

Scripta est Romae anno Christi 60 (1), qui fuit
secundus vinculorum Pauli, quo anno scripsit
pariter ad Colossenses, ad Ephesios, ad Philo-
monem, quibus omnibus praefigit nomen tari-
sum, quam Timothei, qui litteris Pauli anno
praeterito accessit (II *Timoth.* iv, 21) ante diem
Romam venerat. Omnes ergo haec epistolae scriptae
sunt e primis vinculis, quae contigerunt anno
Neronis 4, non e secundis, quae contigerunt anno
Neronis 12; nam hic, cap. i, 23, dicit se man-
surum in carne ad commune Christianorum gau-
dium et profectum: ubi satis insinuat se libe-
randum vinculis. Prima ergo vincula intelligit,
non secunda: nam e secundis non fuit liberatus,
sed martyr occubuit.

(1) Vel potius, ann. 57. Vide Chronicon *Actis Apostolicis* praefixum.

FONDO EMETERIO
VALVERDE Y TELLEZ

1007596

CAPUT PRIMUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Orat primo, pro Philippensium in fide et vita Christiana constantia, ad eamque eos animat et incitat sua verbis, tum exemplo suo, narrans scilicet, vers. 12, vinculorum suorum fructum, et Evangelii per eos propagationem.

Deinde, vers. 13, gaudet quod Christus annuntietur, sive per invidiam, sive per charitatem, sive per vitam, sive per mortem suam: Mihi enim, inquit, vivere Christus est, et mori lucrum.

Denique licet cupiat dissolvi et esse cum Christo, vers. 23, se tamen in carne mansurum ad eorum consolationem significat: indeque, vers. 27, eos roborat ad persecutiones, utpote quae sunt causa salutis et martyrii, ideoque magna dona Dei.

1. PAULUS et Timotheus, servi Jesu Christi, omnibus sanctis in Christo Jesu, qui sunt Philippis, cum Episcopis et diaconibus. 2. Gratia vobis et pax a Deo nostro, et Domino Jesu Christo. 3. Gratias ago Deo meo in omni memoria vestri, 4. semper in cunctis orationibus meis pro omnibus vobis, cum gaudio deprecationem faciens, 5. super communicatione vestra in Evangelio Christi a prima die usque nunc. 6. Confidens hoc ipsum, quia qui cepit in vobis opus bonum, perficiet usque in diem Christi Jesu. 7. Sicut est mihi iustum hoc sentire pro omnibus vobis: eo quod habeam vos in corde et in vinculis meis, et in defensione et confirmatione Evangelii, socios gaudii mei omnes vos esse. 8. Testis enim mihi est Deus, quomodo cupiam omnes vos in visceribus Jesu Christi. 9. Et hoc oro ut charitas vestra magis ac magis abundet in scientia, et in omni sensu: 10. ut probetis potiora, ut sitis sinceri et sine offensa in diem Christi, 11. repleti fructu iustitiae per Jesum Christum, in gloriam et laudem Dei. 12. Scire autem vos volo, fratres, quia quae circa me sunt, magis ad profectum venerunt Evangelii: 13. ita ut vincula mea manifesta fi rent in Christo in omni praetorio, et in caeteris omnibus; 14. et plures e fratribus in Domino confitentibus vinculis meis, abundantius auferent sine timore verbum Dei loqui. 15. Quidam quidem et propter invidiam et contentionem: quidam autem et propter bonam voluntatem Christum praedicant: 16. quidam ex charitate: scientes quoniam in defensione iam Evangelii positus sum. 17. Quidam autem ex contentione Christum annuntiant non sincere, exultantes pressuram se suscitare vinculis meis. 18. Quid enim? dum omni modo sive per occasionem, sive per veritatem Christus annuntietur: et in hoc gaudeo, sed et gaudebo. 19. Scio enim quia hoc mihi proveniet ad salutem, per vestram orationem et subministrationem Spiritus Jesu Christi, 20. secundum expectationem et spem meam, quia in nullo confundar: sed in omni fiducia sicut semper, et nunc magnificabitur Christus in corpore meo, sive per vitam, sive per mortem. 21. Mihi enim vivere Christus est, et mori lucrum. 22. Quod si vivere in carne, necessarium propter vos. 23. Et hoc confidens scio quia manebo et permanebo omnibus vobis ad profectum vestrum et gaudium fidei: 26. ut gratulatio vestra abundet in Christo Jesu in me per meum adventum iterum ad vos. 27. Tantum digne Evangelio Christi conversamini: ut sive cum venero, et videro vos, sive absens audiam de vobis, quia statis in uno spiritu unanimes, collaborantes fidei Evangelii; 28. et in nullo terreamini ab adversariis: quae illis est causa perditionis, vobis autem salutis, et

COMMENTARIA IN EPISTOLAM AD PHILIPPENSES, CAP. I.

hoc a Deo. 29. Quia vobis donatum est pro Christo, non solum ut in eum credatis, etiam pro illo patiamini: 30. idem certamen habentes, quale et vidistis in me, et audistis de me.

1. PAULUS ET TIMOTHEUS, SERVI JESU CHRISTI. OMNIBUS SANCTIS (omnibus fidelibus in baptismo sanctificatis) IN CHRISTO JESU, QUI SUNT PHILIPPIS. — Nota: Nomen servi hic est titulus honoris: sicut enim in aliis epistolis Paulus vocat se Apostolum, ita hic se vocat servum; « servus ergo Christi » idem est quod Apostolus Christi.

Ubi advertit: Olim tres erant servorum gradus. Primi et vilissimi erant mancipia in nervis et compedibus habita. Secundi mediastini, ut sunt famuli civium jam et nobilium. Tertii honorarii et actores, dispensatores, oeconomi, vicarii, qui hebr. *משכילים* *mescavelim*, id est ministri dicuntur, cum primi *עבדים* *evadim*, id est servi, communiter vocentur. S. Paulus et Apostoli tertii ordinis fuerunt servi. Unde I Cor. iv. 1, vocat eos dispensatores, et Psaltes vocat eos principes: « Constitutes, inquit, eos principes super omnem terram; » sicut enim principes regi servant, ut regnum ejus regant et propagent, ita Apostoli Christo inserviunt; nimirum ita Christo servire regnare est. Sic Christus honoris causa vocatur « servus » Dei, dum cum Pater ita compellat, *Isaie* xlix, 3: « Servus, inquit, meus es in Israel, quia in te glorior. » Nam ad Christum haec verba dirigi, patet ex antecedentibus, et sequentibus. « Israel » ergo hic est Christus, qui vocatur « Israel, » quia natus est, inquit Hieronymus de semine Israelis et Judaeorum; secundo, quia dominatus est Deo (hoc enim significat hebraice *Israel*), et divinam vindictam in homines latam rescidit. Unde ejus typus fuit Jacob cum angelo dei vicario luctans et prevalens, qui inde dicitur est « Israel, » *Genes* xxxii, 28.

Nota secundo: « Sancti in Christo » sunt Christiani, vocati ad veram mentis et corporis sanctificationem. Hi dicuntur sancti « in Christo, » id est per Christum et Christi merito. Ita Valabius. Vel potius proprie « in Christo, » quia Christo Christique corpori, quod est Ecclesia, per baptismum, fidem, gratiam et sanctitatem inserti sunt, sicut rami inseruntur arbori.

Notat Chrysostomus id dici contra Judaeos, qui se sanctos iustabant in lege et Moysae: sibi enim dictum esse a Domino, *Exod.* xix, 6: « Vos eritis mihi in regnum sacerdotale et gens sancta. » Contra hos Apostolus ait, nos esse sanctos non in Mose, sed in Christo, qui est Sanctus sanctorum, ipsaque sanctitas, et radix ac fons omnis sanctitatis, ut, nisi quis Christo inseratur quasi ramus arbori, ab eoque sanctitatem sugat et hauriat, sanctus esse non possit. Vice versa, qui Christo plene inserti sunt, hi sancti sunt, et quo magis Christo inseruntur illique uniantur, eo magis sanctificantur.

CUM EPISCOPIS ET DIACONIBUS. — Dices: In una civitate Philippensi tantum unus erat episcopus, quomodo ergo scribit Paulus Episcopis in plurali? Respondeo, per Episcopos hic Apostolus intelligit presbyteros. Ita Chrysostomus. Theophylactus, Oecumenius et alii. Unde Syrus vertit, cum presbyteris et eorum ministris. Vult enim Apostolus hisce duobus nominibus salutare totum clerum Philippensium. Unde Presbyteros nominat Episcopos, diaconos vero, subdiaconos et reliquos inferiores, digniori diaconorum nomine complectitur. Episcopus autem non salutat, quia hic erat Epaphroditus, harum lator litterarum, ait Theodoretus.

Ubi nota: Haec nomina Episcopus et Presbyter olim communia erant omnibus sacerdotibus tam majoribus, quos jam proprie Episcopos, quam minoribus, quos Presbyteros nominamus. Sic *Actor* xx, 28, Paulus ad majores natu Ecclesiae Ephesinae: « Attendite, ait, vobis et universo gregei, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos (id est presbyteros et pastores) regere Ecclesiam Dei: » nec enim Ephesi plures, quam unus, erant Episcopi propriae dicti. Unde tam hic, quam I *Timoth.* iii, ab Episcopo transit ad diaconos, nec nominat presbyteros, quia scilicet eos Episcoporum nomine intelligit. Hinc occasione errandi sumpsit Acrius et Wicley dicentes jure divino presbyterum in ordine et potestate, parem esse episcopo: sed respondeo parem esse in sacerdotio (in potestate consecrandi, sacrificandi, solvendi a peccatis), qui septimus et summus est Ordo: non autem in potestate ordinandi et consecrandi, nec in potestate jurisdictionis: hisce enim Episcopos praecellit Presbyterum. Vide Bellarminum, lib. I *De Cleric.*, cap. v.

Dices: Cur ergo olim Presbyteri vocabantur Episcopi? Respondeo, duas ob causas. Prima est, quam dixi, quia in Ordine summo, qui est sacerdotii, Presbyter par est Episcopo. Secunda, quia olim ante schisma (ut ait Hieronymus, in *1 ad Titum*) non tanta auctoritate et jurisdictione distincta et divisa, quam communium Presbyterorum consilio, labore et spiritu regabantur Ecclesiae. Unde Presbyteri dicebantur et erant Episcopi, id est inspectores et correctores morum populi cum Episcopo proprie dicto, imo et in Conciliis considerabant cum Episcopis, sententiamque rogati dicebant, ut patet *Actor* xv, 6: « Conveniunt, ait, Apostoli et seniores (presbyteri) videre de verbo hoc. » Haec ergo sunt causae: cur utriusque dicti sint Presbyteri et Episcopi; postea vero cum cresceret Ecclesia et numerus fidelium, atque ad eum rite gubernandum opus esset debito ordine

et subordinatione ministrorum sub uno rectore Episcopo, cumque (si credimus Hieronymo in *1 ad Titum*, de quo ibi dicendum est) Presbyteri prima illa praedicta Episcoporum communicatione abuterentur, isque insolenter equari et processu vellent, ac facerent schismata: tunc Episcopi suam auctoritatem et praevincientiam fieri oportet, omnibusque prelati sunt. Id autem factum est tempore Apostolorum sub ipsa Ecclesiae initia, cum hic diceret: «Ego sum Cephas;» hinc: «Ego Pauli;» ille: «Ego Apollo.» *1 Cor. 1. 22. Id patet 1 Timoth. 7.* Adversus presbyterum, inquit, accusationem non recipere, nisi sub duobus aut tribus testibus. » Tempore Pauli ergo Timotheus tanquam Episcopus presbyterorum erat iudex et jurisdictione superior. Sic Tito jubet Apostolus, ut constituat per civitates presbyteros. Sic Ignatius ad Trallianos et ad Smyrneses: «Presbyteri, inquit, subjecti estote Episcopo.»

Quaeser *secundo*, cur Paulus hic prius salulet laicos et populum, quam Episcopos et diaconos? Respondet Chrysostomus, hanc epistolam scriptam ad Episcopos et diaconos, id est ad clerum Philippensem, esse scriptam: ipse enim legit *evangelizantem, coepiscopis*, uno verbo, non duobus, *scilicet cum Episcopis*. quasi Paulus non scribat omnibus sanctis, id est Christianis, absolute, sed tantum sanctis coepiscopis (id est qui secum erant Episcopi et doctores populi) et diaconibus, id est clericis. Verum legendum est divisione hoc modo, *in Evangelizantem, id est cum Episcopis*: sic enim legitur Latina, Syra: Graeca correctiora. Unde *secundo*, melius respondet D. Thomas, Apostolum servasse ordinem naturae, quo grex solet praecedere suum pastorem, ut pastor sequens videre eum et regere ac dirigere possit: hinc in processione populus praecedit, clericus et Praefatus sequuntur; locus ergo ultimus ibi honoratur est, cum inter seculares in mensis et conciliis primus honorator sit. Itaque hic Paulus oves praemittit pastoris, id est populum prius salutatur, quam clericum.

3. GRATIAS AGO DEO REO IN OMNI MEMORIA VESTRI. — Id est, quoties vestri recorder, ait Valablius, quoties vos memorie meae occurrilis, gratias ago Deo. Aliter (1) Maldonatus ait: *Natis memore*: id est enim vestri accipit active, non passive. Unde sic explicat: Gratias ago Deo, quod vos mei vincimemores sitis.

Nota: De more Apostolus orationes et epistolae actionesque suas inchoat a gratiarum actione, idque nos facere docet.

4. et 5. SEMPER IN CUNCTIS ORATIONIBUS MEIS PRO OMNIBUS VOBIS, CUM GAUDIO DEPRECATIONEM FACIENS, SUPER COMMUNICATIONE VESTRA IN EVANGELIO CHRISTI A PRIMA DIE USQUE NUNC. — Nota: *Tempore communicatione vestra* refertur potest ad id quod proxime

(1) Sed minus recte.

praecedit, cum gaudio deprecationem faciens, q. d. Communicatione vestra in Evangelio causa est gaudii mei, quodcumque cum gaudio deprecor Deum. *Secundo* et melius, refertur potest ad *gratias ago*; inde enim pandet vers. 4. et 5. in Biblia Regia et Lovaniensis versum 4. paronethesi addunt, quasi vers. 3. «super communicatione vestra,» etc., referendus sit ad vers. 3. «gratias ago,» etc., q. d. Gratias ago Deo cum gaudio, eum deprecans, eo quod vobis dederit communicationem in Evangelio Christi.

Nota *secundo*: «Communicatione» haec primo, est participatio Evangelii, id est fidei et doctrinae Evangelicae, q. d. Gratias ago Deo, quia ab eo participes facti estis Evangelii, quando illi creditis. in eoque perseveratis. *Secundo* et melius, «communicatione» haec in Evangelio, id est in praedicatione et propagatione Evangelii, est cooperatio et participatio laborum et passionum, quas Paulus et Apostoli pro hac Evangelii propagatione vel sustinebant, vel suscipiebant, in quibus communicabant et participabant Philippenses, q. d. Gratias ago Deo exultans in spiritu, quod communicatis meis laboribus, afflictionibus, vinculis pro Evangelio susceptis, quod mihi collaboratis, mihi compatiamini, me omni opem et opera adjuvetis, dum mittitis Epaphroditum vestrum Episcopum ad me, dum per eum mihi alimoniam et munera defertis, me in carcere vincitum solamini et animatis, itaque me memque Evangelium omni studio promovetis, idque non uno alterove die, sed assidue et continuo, «a prima die» qua creditis, «usque nunc.» Ita Chrysostomus et Theophylactus. Et hoc significat Graecum *zavovis*. Unde vers. 7. vocat eos *evangelizantes*, id est socios, collegas, et quasi ex aequo participes sui gaudii, quod percipiebat ex vinculis suis, et defensione ac confirmatione Evangelii (2).

Nota hic *tertio*, fervorem primorum Christianorum Philippensium, quibus non satis erat credere, sed de aliorum salute et Evangelii propagatione solliciti, Paulum et Apostolos omni ope et opibus in praedicatione adjuvabant. Haec de causa, primi Christiani facultates suas vendebant, et pretia deferebant ad pedes Apostolorum, Actor. IV. 35. Id etiamnum faciunt ferventes Catholicos in Anglia, Hollandia, India. Hinc *secundo*, per hoc participes fiebant et sunt omnis laboris (ac consequenter omnis meriti) quem suscipit Apostolus et praedicator, ac proinde est hic actus virtutis nobilissimus: idem enim obiectum spectant cooperantes, idemque agunt, quod agit ipse Apostolus, adeoque ipsimet per Apostolum peregrinantur, evangelizant, convertunt animarum millia. Hinc *tertio*, similem cum Apostolis mer-

(2) Itaque per *communicationem* hic, Graeco *zavovis*, intelligenda est Philippensium liberalitas erga Apostolos egenosque Christianos, ad utilitatem rerum Christianarum.

cedem recipiunt, quasi ipsimet fuissent Apostoli et apostolatus perfundi. Id docet Christus, *Matth. 1. 40*: «Qui, inquit, recipit vos, me recipit; et qui me recipit, recipit eum qui me misit. Qui recipit prophetam Evangelii doctorem et praedictorem in nomine Prophetae (quia propheta et praedicator est), mercedem prophetae,» id est praedicatoris, «accipiet;» quia scilicet sicut cooperatur propheta, eumque juvat qua Propheta et praedicator est, ita laboris ejus et meriti participes est, ac consequenter dignum et justum est, ut participes sit et praemii, quod propheta et praedicator consequatur; participes, inquam, non equali gradu cum ipso propheta, sed secundum participationem et mensuram suae cooperationis et charitatis, qua eum adjuvit: sic enim iure communi participes et receptorum furum, simili cum furibus poena placentur. Eleganter id explicat S. Gregorius, homil. 20 in *Evangelio*: «Qui recipit, ait, prophetam in nomine prophetae, mercedem prophetae accipiet. In quibus verbis notandum est, quia non ait: Mercedem de propheta, sed, Mercedem prophetae,» id est prophetae praemia accipiet. Et inferius: «Nam cum pauci sint qui spiritualia dona percipiunt, et multi qui rebus temporalibus abundant, per hoc se divites virtutibus pauperum inserunt, quod eisdem sanctis pauperibus de suis divitiis solantur.» Ad ditque tales per unum promissos et significatos esse ab Isaia, cum ait: «Populus in deserto,» in deserta haecenus Gentilium Ecclesia, «abietem, ulmum et buxum simul. Et quid per unum, inquit, nisi secularium mentis expresse sunt? quae dum terrenis adhuc carnis inserviunt, nullum virtutum spiritualium fructum ferunt; sed et si proprium fructum ulmus non habet, portare tamen fructum cum vite solet: quia et saeculares viri intra sanctam Ecclesiam quamvis spiritualium virtutum dona non habeant, dum tamen sanctos viros donis spiritualibus plenos sua largitate sustentant, quid aliud quam vitem cum botris portant? Etsi ergo fructum ulmus non habet, vitem tamen cum fructibus portans, haec ipsa sua efficit, quae bene sustentat aliena.»

6. CONFIDENS HOC IPSUM, QUIA (QUOD) QUI COEPIIT IN VOBIS OPUS BONUM (SCILICET DEUS), PERFICIT USQUE IN DIEM TRINITATI JESU. — Nota: Pro *confidens*, graeco est *parabebis*, quod Novantes vertunt, *credens*, certissime scilicet vos perseveraturos in bono opere, quasi vellet Paulus omnes fideles securos et certos reddere de sua perseverantia. Sed perperam hoc dicitur; nam constat donum perseverantiae actualis non omnes fideles habere: multi enim a pia vita, imo et a fide deficient, fiuntque impii, haeretici, imo athei. Melius ergo vertit Valablius et Beza *parabebis*, id est *persuasum habens*: sed optime Chrysostomus, Theophylactus, Ambrosius, Syrus et alii vertunt, *confidens*. Vide dicta *Rom. VIII. 38*, q. d. Confido quod,

sicut coepistis bonum opus adjuvandi et promovendi praedicationem Evangelii, ita in eodem per Dei gratiam perseverabis in finem, usque ad mortem et diem iudicii: ac proinde confido quod Deus, qui hoc opus bonum in vobis coepit, ipse etiam perficiet.

Unde nota *secundo*, cum Chrysostomo et Theophylacto: Plane potuisset dicere Apostolus: Confido quod coeptum bonum opus perficietis; sic enim dixit, vers. 3: «Super communicatione vestra in Evangelio Christi;» et vers. 7. eos in vinculis suis, et in defensione et confirmatione Evangelii socios suos vocat; et vers. 9: «Hoc oro, ut charitas vestra magis ac magis abundet, ut probetis potiora, ut si is sinceri et sine offensa,» etc. Sic ergo et eorum arbitrium ac virtutem existimans hic dicere potuisset: Confido quod bonum quod coepistis, prosequimini et perficietis; sed ut eos doceat modestiam et humilitatem, maluit dicere: «Confido» quod Deus illud perficiet: quia cum ad perseverantiam utrumque requiratur, scilicet et gratia Dei et cooperatio ac constantia liberi arbitrii, primas in ea tenet gratia Dei. Unde uti alibi, ita et hic gratia Dei cum tribuit Paulus. Hinc sicut vers. praeced. gratias egit Deo, quod opus hoc bonum coepisset per gratiam suam in Philippensibus, hoc versu confidit Deum suum hoc opus in eis perferatur; intellige, nisi ipsi Philippenses gratia Dei desint, nolintque eam sequi et ipsi cooperari. Est ergo metalepsis, «confido quia Deus perficiet,» id est confido quod vos per Dei gratiam perficietis opus bonum quod coepistis: ex hoc enim deique gratia, gratiae operationem et effectum intelligendum reliquit.

Nota *tertio*: Cum duplex sit perseverantiae donum, unum quasi potentiale, quo in accepta gratia et iustitia perseverare quis possit; alterum actuale, quo actu perseveret: prius omnibus iustis datur, ut docet Concilium Tridentinum, sess. VI. Deus enim omnibus iustis ea dat auxilia gratiae, eas mentis et voluntatis excitationes, impulsus et corroboraciones, quae necessariae sunt ad vitanda peccata omnia mortalia, et ad perseverandum in gratia et bona vita, ut si is recte utantur iusti, sicuti debent, perseveraturi sint et salvandi. Posterius donum perseverantiae, quod magnum, imo maximum est, non datur omnibus iustis, sed is solum, qui actu perseverat, complectiturque omnem illam gratiarum aeriem, qua fit ut homo actu in gratia perseveret, itaque moriatur et salvetur. De quo tria hic docet Apostolus, et ex eo Concilium Tridentinum, sess. VI, cap. XIII. *primo*, esse donum Dei, non autem ex se; *secundo*, neminem esse certum se illud habere aut habiturum; *tertio*, quoniam debere illud a Deo sperare, ita tamen ut timent ne ex parte sua Deo et Dei gratia desit, itaque hoc donum amittat. «Similiter, inquit Concilium, qui perseverantiae munere, de quo scriptum est: Qui

Duplex est donum perseverantiae, potentiale, et actuale.

Trium de perseverantia dona dicitur et actum Pascha.

Duplex communicatio Evangelica.

Quarta sit in omni oratione cum gaudio et deprecatione.

Tempore Pauli presbyteri erant Episcopi.

H.

Uti supra pastorem haec populus dicitur praecedere.

perseveraverit usque in finem, hic salvus erit; quod quidem aliunde haberi non potest, nisi ab eo qui potens est eum qui stat, statuere, ut perseveraret staret, et eum qui cadit, restituere: nemo sibi aliquid certi absolutam certitudine pollicetur, tametsi in Dei auxilio firmissimam spem collocare et reponere omnes debent: Deus enim, nisi ipsi filius gratia defuerint, sicut cepit opus bonum, ita perficit operans velle et perficere. Verumtamen qui se existimant stare, videant ne cadant, et cum timore ac tremore salutem suam operentur in laboribus et vigiliis, in elemosynis et orationibus. »

Hinc quarto, S. Augustinus, lib. De Bona perseverantia, docet hoc donum et gratiam perseverantiae distinctam esse a gratia justificante, et per solam gratiam justificantem non posse hominem in justitia accepta perseverare, ut tentationes omnesque difficultates vineat et superet: sed in super egere crebris gratia impulsibus et excitationibus, quibus assidue a Deo in sua infirmitate et torpore excitetur, reboretur, protegatur, ut in via virtutis cepta constanter et fortiter pergat: quae variae et multiplices gratiae sunt et dicuntur donum perseverantiae; nec enim hoc donum unus est actus vel habitus, sed multi. Secundo, has gratias plures et majores dari humilibus, orantibus, sollicitis, ut bene vivant et perseverent, docet Tridentinum supra. Et hoc videtur hic velle Chrysostomus, cum ait nos nostro desiderio et conatu attrahere et allicere ad nos gratiam Dei; loquitur enim non de prima gratia: haec enim non datur nec allicitur aliquo desiderio aut conatu nostro, cum omnem naturae conatum praeveniat, sitque prima et mera gratia; sed loquitur de eadem gratia de qua Apostolus, scilicet de gratia perseverantiae: hanc enim qui justus est, suo conatu et collaboratione allicet et attrahit, majorem scilicet in dies et majorem. Sic Apostoli et alii illustres Sancti, qui dicuntur a nonnullis confirmati in gratia, non acceperunt aliquem habitum gratiae, qui eos confirmaret in gratia; sed quotidie strenue laborantes et orantes accipiebant tam vehementes illuminationes et excitationes, ut difficile esset eis non perseverare et peccare, saltem mortaliter.

Denique sapiens et plium consilium ad hoc donum assequendum est, ut assidue pro eo oramus, nimirum ut Deus non tantum dei gratiam copiosam, qua perseverare pessimus, sed qua praevidet nos actu perseveraturos, ulque tanquam pastor bonus nos quasi oves suas in viis, mediis, auxiliis regat, dirigat, ducat, quibus praescit nos recta progressurus in gratia, ut nullum peccati gravioris lapsum incurramus, sed rectis itineribus pergamus ad caelestem gloriam et beatitudinem.

OPUS BONUM — non tam aliquod speciale, quam in genere « opus bonum, » id est vitam Evangelicam, sive Christianam, ut assiduo opere et stu-

dio illam prosequamur et propagemus: hoc enim opus est communicatio in Evangelio Christi, zupple, est in nobis quam in aliis promovendo et propagando, ut dixi vers. praeced.

Usque in diem Christi, — id est usque ad diem iudicii tum particularis, tum potius universalis: tunc enim proprie erit publica, sollemnis et gloriosa dies Christi iudicii. Ubi advertit: Solet Paulus hic, 1 Thessal. iv, 13, et alibi, ita loqui de die iudicii extremi, ac si instaret et vicinus esset, non posteris Philippensium postea nascituris, ut vult Chrysostomus, sed ipsismet ad quos scribit hic Paulus, ut nimirum singuli, tam ipsi, quam nos illum assidue ante oculos habemus, et ad illum vitam hanc nostram brevem et momentaneam dirigamus: ille enim dies erit initium aeternitatis, cum qua omnis haec vita nostra comparata, videtur tantum esse punctum vel instans temporis. « Mille anni, inquit Psaltes, ante oculos tuos tanquam dies hesterni quae praeterit. » Momentum ergo hic agimus et vivimus (utinam bene et sapienter!) unde pendet aeternitas nostra: vix hoc momentum inibimus aeternitatem; quidni ergo vicina instet et imminet, quae post hoc momentum instat et imminet?

7. Sicut est mihi justum sentire (id est confidere, uti praecessit) pro (id est de) omnibus vobis, eo quod habeat vos in corde et in vinculis meis, et in defensione et cooperatione Evangelii. — Nota: habere aliquem in corde, est habere eum in mente, in amore et affectu, et consequenter in memoria, id est amare eum et ejus saepe recordari: quae enim amamus, ea semper recurrit animo et memorie obversantur. Hinc per metalepsin, ut notat Chrysostomus cum suis, hoc loco « habere in corde, » significat habere in memoria et esse memorem, q. d. Ego Paulus vestri, o Philippenses, assiduum habeo memoriam, ac saepe recordor vos esse gaudii mei socios tam in vinculis meis, quam in defensione et confirmatione Evangelii; nam illa verba: « Et in vinculis meis, et in defensione et confirmatione Evangelii, » non tam pertinent ad id quod praecessit, « eo quod habeam vos in corde, » quam ad id quod sequitur, « socios gaudii mei omnes vos esse, » ut magis patebit ex sequentibus.

Nota secundo: Pro defensione, graece est ἀμύνη, apologia, qua scilicet reus se in iudicio contra accusatores defendit, et a crimine objecto purgat: significat ergo Paulus suas apologias, quibus reus et publice coram Nerone et privatim in carcere coram Romanis et Iudeis, vel sponte eum invasentibus, vel ad se vocatis, Actor. xxviii, 17, causam suam egit, sequae et Christi Evangelium defendit, stabilivit et confirmavit.

Nota tertio: « Confirmationem Evangelii » intelligit illam, qua in carcere vel viva voce, vel per litteras Christianos in fide Evangelii confirmabat: zelus enim Apostoli non patebatur eum in carcere esse otiosum, sed vel docere, vel scriber

Donum perseverantiae distinctum est a gratia justificante.

Datur humilibus sollicitis.

Ad assequendum donum perseverantiae.

quoniam confirmatio Evangelii

vel orare, vel modos et praxes Evangelii propagandi exhortare cogebat: ac sicut ignis arctatus magis exardescit, ita Paulus hic ligatus et restrictus magis ad evangelizandum exarsit. Secundo et melius, per confirmationem Evangelii intelligit illam, qua per suas jam dictas apologias Paulus Evangelium defendebat et confirmabat: haec enim confirmatio facta est per defensionem, illique jungi debet, uti jungunt Syrus, Ambrosius et Graeca, quae non duos habent articulos, sed unum eundemque articulum tritricem tribuunt, dicendo: καὶ ἐν τῇ ἀμύνῃ καὶ βέβαιον. Adde, τὸ Ἐυαγγέλιον tam ad defensionem (haec enim non habet alium genitivum, vel pronomem), quam ad confirmationem pertinere: eandem ergo defensionem et confirmationem Evangelii intelligit.

Socios gaudii mei omnes vos esse. — Noster Interpres legit γάρ, id est gaudii, et ita legit Ambrosius; jam Graeca habent γάρ, id est gratia, et ita legit Syrus et Chrysostomus cum suis: sed eodem redit sensus; quia gratiam hic vocat beneficium illud, quo ei datum erat pati et vinciri pro Christo, sive ipsa vincula eadem vocat gaudium suum. Vide dicta Ephes. iii, 1. Aliter Vatablus, q. d. Vos estis socii gratiae meae, quia mecum a Deo electi estis ad vitam aeternam, in eaque mihi futuri estis socii: haec enim est maxima gratia, et causa gaudii; sed prior sensus huic loco est convenientior, ut patet ex praecedentibus et sequentibus.

Nota secundo: Pro socios, graece est συμπρωχόντες, id est consortes, et ex aequo participes, de quo dixi vers. 5.

Nota tertio: Pro esse, graece est participium ὄντας, id est existentes, quod aliqui putant per hebraisum redundare; unde eo ablato planus est sensus: Confido quod Deus in vobis opus ceptum perfecit, « eo quod habeam, etc., socios gaudii mei omnes vos. » Secundo, Ambrosius τὸ ὄντας accipit ut causale, quasi dat causam suae confidentiae, scilicet quoniam (ut legit Ambrosius) omnes gaudii mei participes estis. Tertio planissime, ut fatetur Beza, noster Interpres verit ὄντας esse, ut per graecisimum participium ponatur pro infinitivo, q. d. Confido quod Deus in vobis opus ceptum perfecit, eo quod habeam in corde, id est memoria, vos fuisse et esse socios et participes gratiae et gaudii mei, quod sentio in vinculis meis, et in defensione et confirmatione Evangelii: quia nimirum memor sum quod in his quasi socii mihi compassi estis, me omni ope et sumptu adjuvisti, adeoque in vinculis et tribulationibus meis pro fide susceptis mecum gavisi, imo me solati estis et recreastis: confido enim quod Deus hunc fervorem vestrum et actus tam heroicis fidei et charitatis vestre remunerabit ampliori gratia, ut scilicet in his perseveretis, imo crescatis, et perficiamini (1).

(1) Alii comma 7 ex Graeco sic vertunt: Par est enim,

8. Testis enim mihi est Deus. — Deum in testem invocat, juratque Apostolus; non ergo iuramentum Iudeis quasi imperfectis permittit, Christianis vero illicitum est, ut voluit Anabatista.

Quomodo cupiam omnes vos (supple, esse, ait Anselmus) in visceribus (id est in intimo corde et amore) Iesu Christi, — ut intime vos jungam Christo, et quasi in viscera ejus trajectam, ulque Christum vos quasi viscera sua dilgat. Secundo, Vatablus, q. d. Testis est mihi Deus, quantum cupiam Christum suam misericordiam (hujus enim symbola sunt viscera) effundere in vos. Tertio et melius, Syrus et Chrysostomus, « Quomodo cupiam, » id est amem a vos in visceribus, » id est propter amorem visceralem et intimum Christi, quem totis visceribus amo: vel « in visceribus, » id est ex amore intimo et viscerali, quem Christus quasi ex suis visceribus mihi afflavit. Ita Theophylactus. Quarto et optime, « Quomodo, » id est quam propense, quam valde et ardentem, « cupiam, » graece ἠγάπησθε (quod respondet hebr. כָּחַבְתֶּם, id est, amem vos, quanto vos amore complectar: ita Syrus; « in visceribus Christi, » id est ex dilectione et affectu, quo Christus in visceribus, id est intime et tenerime vos omnesque Christianos amat; in ergo, id est instar (hinc pro capite, similitudinis) viscerum, hoc est, amoris visceralis Christi: vel in, id est ex visceribus Christi, quos videlicet ego in Christi misericordiae et dilectionis visceribus constitutus et in ea quasi transformatus, vos ex isdem agerem, nimirum tam tenero, cordiali, ardenti et viscerali amore, quali Christus suos omnes diligit. Solent enim hebraei רָחַמִּים rachamim, hoc est viscera, vocare intimos, tenerimos, ac quasi maternos affectus amoris. Et sic induimus, ac quasi transformamur in viscera Christi, cum ejus misericordiam, compassionem et amorem induimus, in eumque transformamur.

9. Et hoc oro ut charitas vestra magis ac magis abundet. — q. d. Laudo charitatem vestram, quam haecenus ostendistis, tam in promovendo Evangelio, quam in vinculis meis, oroque Deum, ut illam foveat, imo adaugeat.

Abundet in (id est cum, omni) scientia — reum scilicet fidei et salutis, ac praesentium justificationis, ut scialis veram justitiam non a Philosophis, non a Simone Mago, sed a Christo, Christianique fide et doctrina, petendam esse, q. d. Oro ut abundetis tam in charitate quam in scientia, id est fide et doctrina Christiana (2).

10. Ut probetis potentia, — ut scilicet discern

ut ita sentiam de vobis omnibus; propterea, quod animis vestris me tentatis in vinculis meis, quam causam dico, quam religionem confirmo, et omnes ad vos pertinere putatis, quae minus meum (vel gratiam meam) spectant.

(2) Alii: Abundet per cognitionem et sensum, seu experimentum rerum divinarum, et praesertim beneficiorum Christi.

lis an potior, melior et verior fides sit Simonis Magi aliorumque judaizantium et haereticorum, an mea; an praestet eum ejusque sectam juvare et promovere, an me unumque Evangelium: nimirum, ut haec discretione meum verum Evangelium a falsitate et imposturis judaizantium et haereticorum discernatis, complectamini, fovetis et promoveatis vestra charitate.

Ut STRIS SINCERI (ne miscatis adulteretisque veram fidem heresi et judaismo, q. d. Videte, ne charitas vestra sit indiscreta, ut Simonianos aliosque falsos doctores specie pietatis se insinuantes fovetis: quia haec vera non esset, sed adulterina charitas: sed ut tam in fide quam in charitate, et charitatis officio sinceri sitis) et SINE OFFENSA (tum activa, ut scilicet nullum offendatis et scandalizetis; tum passiva, ut videlicet nusquam consentia pedem impingatis, offendatis, ac in aliquid peccatum incidatis: sed inoffensi, ut legit Ambrosius, id est inoffenso pede, pergatis in via et vita Christiana) in DIEM CHRISTI, — hoc est, usque ad diem judicii. Ita Chrysostomus. Utrumque significat Graecum ἀποστασία, nimirum tam inoffensus, quam inoffendentes.

41. REPLETI FRUCTU (græce καρπῶν, id est fructibus) JUSTITIE PER JESUM CHRISTUM IN GLORIAM ET LAUDEM DEI. — « Fructus justitiae » vocat opera justitiae, vel generalis, quae complectitur omnem virtutem, q. d. Oro ut repleamini bonis operibus justissimae virtutis, vel justitiae particularis, id est eleemosynae et misericordiae: haec enim saepe dicitur justitia in Scripturis, ut dixi I Cor. ix, 9; aludit siquidem ad eleemosynas sibi a Philippensibus missas, q. d. Oro ut similibus misericordiae actibus cumlemini. Ita Chrysostomus et Theophylactus. Secundo, Anselmus per fructum justitiae intelligit mercedem quam in caelo pro justis operibus erant recepturi. Sed planior est prior sensus, ut per fructum, non mercedem, sed opera justitiae accipiamus.

Nota et per Jesum Christum, pro quo graece est xpo (scilicet καρπῶν, fructuum) διά τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, q. d. Quos fructus facimus et habemus per Christum, ejusque merita et gratiam, idque « in laudem et gloriam Dei, » ut scilicet inde non nos Apostoli, qui hos fructus externa tantum voce suademus et proponimus, sed Deus, internus et vitalis fructuum dator et auctor, laudetur et glorificetur.

Moraliter, notat Theophylactus fideles, qui veros virtutum fructus faciunt ad Dei gloriam, eos facere per Christum; alios vero qui se et sua quarunt, umbraticos tantum virtutum fructus facere, non per Christum, sed per vanam gloriam.

12. SCRIBE VOLO VOS, FRATRES, QUIA QUAE CIRCA ME SUNT, NACIS AD PROPECTUM VENERUNT EVANGELII. — Timebat Paulus, inquit Chrysostomus, ne Philippenses et alii Christiani, audientes Paulum Romae vincum, turbarentur, putarentque magnam infamiae notam illi et Evangelio inurendam esse, remque Christianam et Evangelii cursum per hoc

remoram passura et impedienda esse. Hinc Apotolus contrarium hic accidisse narrat, scilicet per sua vincula non impeditum, sed potius promotum esse Evangelium.

13. ITA (INQUIT) UT VINCU LA MEA MANIFESTA FIERENT IN CHRISTO, — id est, per Christum et Christi providentiam, ait Theophylactus. Secundo et potius idem cum Anselmo, q. d. Ut manifestum fieret quod propter Christum vinculus sim, non propter debita, aut scelera, sique per vincula mea Christi nomen ubique clarescit.

IN OMNI PRATORIO. — Graece ἐν δῆμο, id est in toto pratorio, puta in tota aula Neronis, q. d. Tota aula per mea vincula inaudivit aliquid de fide et Evangelio Christi. Nota: Nomen universale sumitur subinde pro colectivo, seu toto quanto, puta omne pro toto: utrumque enim significat Hebraicum כל. Ita Chrysostomus.

ET IN CAETERIS OMBIBUS, — non pretoris (nam enim hic tantum nominat pretorium, ut patet ex Graeco), sed locis, plateis et vicis urbis Romae. Chrysostomus, Theophylactus et alii et caeteris ad personas referunt. Unde in Graeco non est praepositio ἐν, q. d. Non tantum pretorianis, sed et caeteris civibus Romanis manifesta facta sunt vincula mea, quod scilicet iis vinculus sim propter Christi fidem.

14. ET PLURES E FRATRIBUS IN DOMINO CONFIDENTES VINCLIS MEIS, ABUNDANTius ADHERENT SINE TIMORE VERBUM DEI LOQUI, — q. d. Plures fratres, id est Christiani, Romae videntes meam constantiam, libertatem, fructum et gloriam vinculo meorum, accensi sunt ad evangelizationem, ut pari modo intrepide evangelizarent verbum Dei.

Nota primo, et in Domino a Chrysostomo et Theophylacto referri ad sequens confidentes, q. d. Animos et audaciam sumentes ex spe et confidentia in Domino; quia enim magnum aliquid videtur de se dicere, Ego ipsos animavi, confidentesque reddidi: propterea praecipue dicens: « In Domino, » q. d. Non ego, sed Dominus tam me in vinculis, quam ipsos per vincula mea animavit et impavidos verbi praefatos efficit. Verum planius et in Domino referas ad fratres: fratibus enim secundum cognationem carnalem opponit « fratres in Domino, » puta Christo, id est fratres in fide et religione Christi, in christianismo. Vide Can. 37.

Nota secundo: « Confidentes, » graece παραστήται, id est fiduciam, audaciam, animos sumentes, Vatablus verit, freti vinculis meis.

Nota tertio: Pro sine timore, graece est ἀπέφοβος, id est impavide, intrepide verbum Dei loqui, etc.

15. QUIDAM QUIDEM ET PROPTER INVIDIAM, ET VES. 15. CONTENTIONEM: QUIDAM AUTEM ET PROPTER BONAM VOLUNTATEM CHRISTUM PRAEDICANT. — Nota: Virtutis comes est invidia; et sicut cantharides (vermiculi) rosas, ita invidia virtuti inhaerit, adeoque signum est heroicae virtutis et heroicorum gestorum, cum quis sentit contra se oculos

Defensio Evangelii duplex. Prima coram Deo.

Secunda coram Nerone.

concitari. Ita Paulus cupit: totam Graeciam et Asiam suo Evangelio imbuisset, ideoque vinculus esset, celebre sibi nomen, famam et gloriam peperit: unde plures sibi concitavit emulos, qui gloriae ipsius invidentes, seque ac suam praedicationem a Paulo obscurari dolentes, illum deprimere, sese extollere; colubresque, famosos et gloriosos Evangelii praecoēs se facere laborabant. Hi ergo non Dei, sed suam gloriam querentes, evangelizabant per invidiam et contentionem, id est impellente eos studio contentionis, qua cum Paulo de fama et gloria contendere, eumque superare et supplantare satagebant. Alii vero, sinceri praecoēs, praedicabant Christum « propter bonam voluntatem, » graece ἐν ἀγαθῶν, id est propter benevolentiam, rectam et sinceram voluntatem, ut scilicet non suam, sed Christi gloriam propagarent, illicque multas animas lucrificarent et salvarent. Unde hanc bonam voluntatem generalem in particulari per speciem, puta charitatem, explicans subdit:

16. QUIDAM EX CHARITATE, SCIENTES QUONIAM IN DEFENSIONEM EVANGELII POSITUS SUM. — Hi sunt qui Christum praedicant bona et recta voluntate, nimirum qui praedicant ex charitate, tum in Deum et Christum, tum in me, quia scilicet me amant qui sum Christi praeco, hos non invidia, non hypocrisis, sed charitas impellit ad evangelizandum; charitas, inquam, non tantum Christi, sed et mei; de hac enim subdit: « Sciens quoniam in defensionem Evangelii positus sum. » S. Chrysostomus eum suis accipit defensionem faciendam a Paulo in die judicii, qua Christo iudici evangelicae praedicationis et conversionis gentium sibi creditae et commissae rationem reddere debebit, q. d. Sciunt hi sinceri praecoēs mihi rationem Christo iudici esse reddendam hujus praedicationis mihi demandatae; ut ego tunc facile me possim defendere et ostendere me expresse sive per me, sive per alios praedicationem Evangelii, hac de causa ipsi me juvant in praedicando et propagando Evangelio. Verum simpliciter cum Anselmo et aliis accipimus defensionem, vel ut Graece est ἀπολογία, quam Paulus coram Nerone, Romanis et Iudaeis jamjam facturus erat, ut se suamque causam defenderet. Unde ait: « In defensionem Evangelii positus sum; » nam in die judicii non faciet defensionem Evangelii, sed sui ipsius, q. d. Alii praedicant ex charitate, qui amant me tanquam designatum et constitutum a Deo defensorem et propugnato rem Evangelii; juvant ergo me in praedicando, ut Evangelii causam juvent et promoveant. Unde quia mihi in vinculis palam praedicare non licet, hinc ipsi publice pro me ardentius evangelizant, itaque causam meam pro qua vinculus sum, et defensionem meam facturus sum coram Nerone, adjuvant, omnibusque conantur persuadere causam meam, scilicet Evangelium, justam esse et sanctam.

17. QUIDAM AUTEM EX CONTENTIONE CRISTUM ANNUNTIANT NON SINCERE, EXISTIMANTES PRESSURAM SE SUSCITARE VINCLIS MEIS. — Graeca haec tamsonant, sed eodem sensu. Pro non sincere, graece est ἐν ἁπίστω, id est non pure, et, ut S. Augustinus, lib. II Contra Petilianum, non caste; Ambrosius verit, non simpliciter: unde videtur legisse eis, ἀπίστος, q. d. Non pura et sincera intentione praedicant Christum, sed fidele, fraudulentem, contentiosam et perniciosa; nimirum, ut sua praedicatione et Evangelii ac christianismi propagatione magis concitent Nerone contra me, quasi omnis hujus praedicationis auctorem, ut Nero in vinculis magis me premat, affligat, imo interimat; ut nimirum, me interempto, ipsi soli evangelizent, omnes post se discipulos abducant, itaque ipsi quasi summi doctores et Apostoli gloriantur ac triumphent. Ita Chrysostomus, Theophylactus, Anselmus et alii. « Pressuram » ergo intelligit a Nerone inferendam; et secundo, merorem animi, quem inurere Pauli animo volebant invidiosa sua et contentiosa praedicatione. Unde hunc a se merorem amolitur vers. seq. Exclamat hic Chrysostomus: « O crudelitate! o diabolicam energiam! Vinculum videbatur, et tamen adhuc invidibus, auctas volebant ejus calamitates, majorique regis ire obnoxium facere. » Vere dixisset Paulus, quod Socrates = Non Nero, non Romani, sed in sola, quae tot viros praestantissimos, mo quoque di-

Ver. 15.

18. Quid enim in 722, id est, enim vero quid? quid igitur? q. d. Ipsi putant me premere, affligere et pungere, ergone vero me premunt, affligunt et puniunt? Respondeo: Minime; nam) dum omni (quovis) modo, sive per occasionem, sive per veritatem, Christum annuntietur, et in hoc gaudeo, sed et gaudebo. — Graecum ἀπολογία, non tantum occasionem, sed et praetextum significat; opponitur enim veritati, id est sinceritati. Unde Tertullianus, lib. V Contra Marcionem, verit, causationem, q. d. Hi contentiosos et invidi praedicant Christum, sed in speciem tantum; qua non querunt Christi gloriam, sed suam; nec animarum, sed pecuniarum lucra: hinc tamen sua ambitione, invidia et avaritia praetextum praedicationem Christi, causantes se propter Christum laborare, hoc autem re ipsa est per occasionem Christum praedicare, ut verit Noster.

Nota: Apostolos factum eorum et praedicationem, upote fraudulentem et hypocriticam, non laudat, nec de ea gaudet in se (sic enim de peccato et hypocrisis gauderet), sed de ejus effectu, scilicet quod per eam qualem qualem Christus annuntietur et glorificetur: sic fornicator dum punietur, dolet de fornicatione sua, sed gaudet de effectu, puta prole in signi inde prognata. Secundo, contemnit Apostolos eorum odium et invidiam in se, quia unius Christi gloriam querit, de qua gaudet, quocumque tandem modo illa eveniat: quod efficax est remedium ad alio-

Non invidiam faciat ei simul et invidia Pauli? Chryso- stomusque hereticos Simonianos.

rum superanda odia et invidiam. « Magnum, inquit Chrysostomus, ac philosophicum animum nihil carum rerum, quae in hac vita tristes accidunt, molestaré potest, non inimici accusationes, non detractioes, non pericula, non insidiae; sequit enim, quasi in quoddam excelsum montis acceptis cacumen a quoquam eorum, quibus ab imo subjecte telluris impellitur, prehendit. Talis erat mens Pauli. Quovis montium cacumine sublimiorem spiritualis philosophia locum tenebat, ejus utique quae vera demum philosophia est. Quae extrinsecus accidunt, verba duntaxat sunt et regem hostiliter sibi adversantem, et propterea alios quoque inimicos, a quibus praecipue et amaris calumniis affligebatur. Et quid dicit? Non solum, ait, nullo hinc dolore afficior, neque ab officio decedo, sed et gaudeo et gaudeo. Non ad tempus, inquit, sed semper horum gratia gaudeo: novi enim quod hoc mihi oedet ad salutem, futuram scilicet: adde, quod ista invidicitia et quae adversum me est emulatio, praedicationem Evangelii juvat etiam et promoveat. »

Queres, quales fuerit hi praedicatores hypocrita, Catholice an haeretici? si haeciticos fuisse censent Chrysostomus et Theophylactus supra, puta Simonianos, quos describit iisdem pene notis et verbis S. Ignatii, epist. ad *Traillanos*: « Fugite, ait, Simonis haesim habentes, Menandrum, Basilidem et eorum sectatores Nicolaistas, Theodotum, Cleobolum: sunt enim vaniloqui, seductores, non Christiani, sed Christopari, Christianos, quique ex Christi nomine quantum faciunt, fraude circumventis illius nomen et adulterantes verbum Evangelii. » Et epistola ad eosdem Philippenses pene tota agit contra eosdem, eo quod docerent Christum non vere et re ipsa, sed tantum opinione et specie tenuis naturae et crucifixum: quos etiam redarguit Paulus inferius, cap. iiii. Verum de tali specie et simulatione (nam si non loquitur hic Apostolus, sed de ipsorum *re* praedicatorum simulatione et prae-textu: hunc enim vocat *παρανομον*, ut dixi. *Secundo*, quod Apostolus non intelligat Simonianos aliosque haeticos, ex eo convincitur, quod dicat se gaudere, quod per eos annuntietur Christus: non gaudebat autem de praedicatione Simonis. Simon enim haeresis docebat et praedicabat de Christo, adeoque Christum verum mediatorum et Dei Filium e medio tollebat. Unde de ejus praedicatione maxime dolebat Paulus. Sic nunquam licet gaudere de praedicatione et propagatione haeresis etiam inter Paganos: licet enim Christum annuntiet, simul tamen de eo, vel de ejus Ecclesia et Sacramentis multas haereses annuntiant, quae perniciosiores sunt ipso paganismo: ita ut longe praestet nihil veritatis et doctrinae ab eis accipere, quam eam tantis erroribus et haeresibus inquinatam haurire. Deo ergo cum Anselmo, probabilis est hos contentiosos

praedicatores fuisse Christianos, oriundos ex Judaeis, ut videtur, sed ambituosos, mercenarios, et improbos, utpote qui Pauli amuli ex Evangelio, non aliud quam suam gloriam et lucrum quaerebant. Tales fuerunt et illi, contra quos agit Paulus, *II Cor. xi*. En quid etiam inter Christianos faciat caeca ambitio et invidia: prorumpit ad pressuras Pauli etiam vincit, eique insidias et morlem machinatur per suum ipsius Evangelium, ipsoque facto dicit: Pereat Paulus, pereat praedicator, pereat fides, pereat respublica, pereat Ecclesia, ac simul cum ea pereamus et nos ipsi, dummodo ad breve tempus, ad momentum simus in honore et gloria. Vere S. Chrysostomus, *hom. 41 in Matth.*, invidiam, inquit, pestiferum malum, hominem in diaboli conditionem, atque in demonem immanissimum convertit: invidia prima hominis (Abel) cedes apparuit: invidia fraterna charitas contemta est; invidia sanguine hominis terra primo maculata; invidia denique factum est, ut hiatus suo, terra Danham, Core et Ahiron universumque illorum populum vivos absorberit. »

Nota hic invidiam conditionem. Nam invidia similis est ophthalmia, quae rebus valde splendidis et lucentibus offendit et laeditur: sic enim invidia aliorum bonis, virtute et gloria acerbat et tatescit. Unde Aristoteles rogatus quid esset invidia? respondit: Est antagonista fortunatorum. Ex adverso Actius, vir nobilis et sapiens, cum coram Frederico rege dissererent Physici, quid praecipue conferret oculorum perspicuitati? aliique feniuli esum, alii vitri usum, alii aliud afferrent: At ego, inquit, invidiam aio: haec enim est quae facit, ut quis alienis in rebus cernat acutum: ita refert Pontanus. Plura de invidia dixi *Genes. xxxvii, 4.*

19. SCIO ENIM QUIA HOC (eorum odium et invidia, qua mihi merorem et Neronis iram conciliare student) MIHI PROVENIET AD SALUTEM, — vel praesentem, ait Chrysostomus, ut a morte et Neronis Ira liberer; vel potius spiritalem et aeternam: hanc enim Apostolus spectare, non autem praesentem et corporalem, patet ex seqq. cum ait: « Magnificabitur Christus in corpore meo, sive per vitam, sive per mortem. » Vivam ergo haec, uti et mortem contemnerat Apostolus, tantumque spectabat spiritalem et futuram, ut in ea Christus magnificaretur, q. d. Ipsi satagunt me affligere et merore contere: sed ego gaudeo; scio enim, et in Dei bonitate ac providentia confisus certo mihi persuadeo omnes eorum machinationes mihi cessuras in bonum, scilicet in majus patientiae meritum, decus et aliorum exemplum, ac consequenter in salutem tuam meam, tum aliorum multorum: ad hanc enim omnia haec convertet Deus, quia diligentibus et sperantibus in se omnia cooperantur in bonum, idque licet.

20. PER VES-TIAM ORATIONEM ET SUBMINISTRATIO-

Chryso-stomusque hereticos Simonianos.

Invidia hominem facit demoneum.

Invidia propriam talem.

VENIENS, donationem) SPIRITUS JESU CHRISTI (si videlicet vos oratis, quod tacite peto, pro me, et vestra oratione mihi impetretis Spiritum Christi, ut scilicet is mihi a Deo copiosus donetur et subministretur), SEQUENDUM EXPECTATIONEM ET SPES MEAM. — q. d. Quom Spiritum subministrari mihi magna spe et desiderio, quasi exerto in caelum capite et ore, anhelus a Deo exspecto: hoc enim est Graecum *ἀνασπάζω*, ut dixi *Rom. viii, 49.*

QUIA IN Nullo CONFUNDAR. — Aliqui referunt hoc ad immediate praecedentia, q. d. Spero quod in nullo confundar; sed melius referas ad superiora, « Scio quia hoc mihi proveniunt ad salutem, q. d. Scio hinc odia mihi cessura ad salutem et gloriam, quia quidquid ex his de me eveniat, non confundar, non pudeam: quia nullius vere culpae aut peccati mihi conscius sum. »

SED IN OMNI FIDUCIA, SICUT SEMPER, (ita) ET NUNC MAGNIFICABILITUR CHRISTUS IN CORPORE MEO, SIVE PER VITAM, SIVE PER MORTEM. — *Pro fiducia*, graeco est *πίστις*, id est libertate, constantia, q. d. Quidquid de me fiat, sive occidat, sive vivam, illa mea utar libertate et constantia, ut per illam magnificetur Christus in corpore meo, sive per vitam, sive per mortem: si enim occidat et constanter moriar pro Christo, magnificabo Christum meo martyrio; sin vivam, constanter Christum praedicebo, itaque eundem magnificabo. Nota: *Pro magnifico* dicit Apostolus passim *magnificabitur*, ob modestiam, ne sibi suisque viribus hanc magnificationem ascribere videatur.

21. MIHI ENIM VIVERE CHRISTUS EST, ET MORI LUCRUM. — « Vivere, » id est vita mea est Christus, vita, inquam, id est vita mea causa Christus est, eaque triplex. *Primo*, est causa efficiens vitae meae spiritualis, eaque conservans. *Secundo*, est ejusdem vitae causa objectiva et exemplaris. Ita Anselmus. *Tertio*, et magis apposite ad mentem Apostoli hic, Christus est vita mea causa finalis; quia Christi amor et honor me movet ad omnia opera, labores et passiones fortiter suscipiendas; illud enim in homine radicaliter est vita, quod est principium motus et actionum vitalium in eo. « Christus, inquit Theophylactus, mihi spiritus et lumen et vita est, tum naturalis, tum supernaturalis, tum beata. » Egredie vero Chrysostomus, « Mihi vivere Christus est, et mori lucrum, q. d. Elicium moriendo non moriar, eo quod vitam habeo in melpso. Tum vero demum me occiderint, si per metum et terrorem animo meo fidem poltherint excutere; donec vero Christus in me fuerit, etiam si mors ingruerit, vivam. Et in hac quoque vita non meum est istud vivere, sed Christi. Si vero neque in hac vita, quid in futura? Quod vero nunc in carne, inquit, vivo, in fide vivo. Hinc et alibi dicit: Vivo autem, jam non ego, vivit vero in me Christus. Talem oportet esse Christianum. » Et inferius: « Nihil molestiae inferent, qui me occident, eo quod ad vitam meam me dimittent et promovebunt, et ab ista

non admodum commoda liberabunt. Quid igitur, Paulus? non hic existens Christi non es? et hic plane illius sum: quod si vero contingat in carne vivere, id mihi fructus est operis, et quid elegam ignoro; ne quis dicat: Quod si mors tibi vita est, qua te ratione Christus hic reliquit? Fructus est operis, inquit. »

ET MORI LUCRUM. — *Primo* simpliciter, q. 2. Mors est lucrum beatitudinis; mortier, ergo non timeo, quia si occidat et moriar, lucrabor vitam aeternam, et in caelum evolabo, praesensque visitar ac fruar Christo. Ita Chrysostomus, Anselmus, Ambrosius, D. Thomas, Theophylactus, Oecumenius; sic fere et Vatablus: Causa, inquit, optandi vitam longiorum est, ut pleribus Christum annuntiem; vita autem aeterna, quam lucrum existimo, incit me ad mortem optandam. Et Erasmus: Si vivo, Christi causa vivo; si moriar, meo commodo et lucro morior: quasi sibi, si suum commodum spectet, utilis sit mori; sin Christi commodum spectet, utilis sit vivere. Unde et S. Ambrosius, lib. *De Bono mortis*, cap. ii: « Apostolus, ait, prius ad vitam necessitatem refert, posterius ad mortis utilitatem: vivere servo Dei Christus est, mori lucrum; quasi servus enim non refugit vitae obsequium, et quasi sapiens lucrum mortis amplectitur, q. d. Apostolus: Ego, ut servus Christi, non refugio laboriosa vita obsequia; et, ut sapiens, lucrum mortis amplector. »

Verum hoc sensu vox *enim* dat causam non proxime praecedentiam, sed illius quod dicit verus: 19. « Scio quia hoc mihi proveniunt ad salutem; » quia scilicet, si haec invidorum causa mihi mortem per Neronem conciliet, mortier hanc aestimabo lucrum salutis et beatitatis aeternae. Jam autem videtur potius vox *enim* dare causam proxime praecedentium, cur scilicet magnificandus sit Christus in se, sive per vitam, sive per mortem: « Mihi enim, inquit, vivere Christus est, et mori lucrum: » ubi vivere respicit quam dixerat vitam, et *mori* mortem. Unde melius sic exponemus: *mori*, id est mortis meae lucrum est, scilicet Christus, idem qui est et vita mea; Christus, inquam, id est conjunctio et fructio Christi. Unde verba haec, *ipsi quia et in Christo, et in deo vivam habeo*, id est, *mihi vivere Christus est, et mori lucrum*, videntur ab Apostolo elegantiae causa transposita, eaque supplendo praepositionem transpositam sic ordinari debere: *Christus quia et in Christo, et in deo vivam habeo*, id est, *Christus mihi est in vita et in morte lucrum*, ut Christus sit subjectum, quod fructus.

Secunda generata est morti, id est mors est mortis lucrum est.

dit, dicens: Mihi enim Christus et in vita et in morte lucrum est, ideo enim vivere non recuso, ne mori timeo, quod tam in morte quam in vita Christo seruiam, Christo uniar, Christum lucrere, itaque Christus tam in morte, quam in vita mea magnificetur et glorificetur. Christus enim est amor meus et omnia: preter eum nihil amo, nihil timeo. Unde si Christum inveniam et lucrere, perinde mihi est, esse vivam, sive moriar. Sic Rom. XIV, 8, dicit: «Sive vivimus, Domino vivimus; sive morimur, Domino morimur; sive ergo vivimus, sive morimur, Domini sumus.»

Ad hoc mortis et Christi lucrum anhelabat S. Ignatius: «Rogo vos, inquit, epist. ad Romanos, ne erga me intemptive benevolenti sitis: sinite me bestiarum escam esse, per quas Deum assequi licet; triticum Dei sui ego, et bestiarum dentibus molar, ut purus Dei panis reperiar: potius allcite bestias, ut mihi sepulcrum fiant, nihilque relinquant de corpore meo, ne, dum obdormiero, cuiquam onerosus inveniar. Tunc vero verus Christi Iesu discipulus ero, quando nec meum corpus quidem mundus videbit.» Et paulo inferius: «Nunc disco in eo vinctus nihil mundanum concupiscere, aut vanum. A Syria Romam usque cum bestiis depugno, per terram, per mare, nocte dieque colligatus decem leopardis, hoc est, decem militibus qui me custodiunt, qui etiam beneficis affecti, deteriores evadunt. Utrum fruam bestiis illis, quae mihi preparatae sunt! quas velim mihi veloces reperiri, quas etiam aliam, ut compendio me devorent, non ut quosdam terrire non attingerent, eaque nisi volerint, alto ego vim inferam. Ignis, crux, bestiarum collationes, dissectiones, distractiones, ossium dissipationes, concisiones membrorum, totius corporis restrictio et tormentum diaboli in me veniant, tantum ut Iesum adipiscar.»

Moraliter, S. Chrysostomus in moralit. hom. 3, docet Christianos non debere lugere fideles mortuos, eo quod mortui sint, quia mors eis lucrum est vite melioris; secum lugendos esse et adjuvandos, si in aliquibus peccatis mortui sint. «Bellaemus, ait, istos, juvenes eos pro viribus procuramus eis aliquid auxilii. Quomodo, quare ratione? precantes adhortemur et alios ut pro illis orant, pauperibusque indesinenter pro illis elemosynas demus.» Et infra: «Non frustra ab Apostolis sanctum est, ut in celebratione venerandorum mysteriorum memoria fiat eorum qui hinc discesserunt. Novant hinc multum hinc emolumentum fieri, multum utilitatis; stante siquidem universo populo manus in caelos extendente, caeli item sacerdotali, venerandoqueposito sacrificio, quomodo Deum non placaremus pro his orantes? » Nolent haec Novantes, discentque Chrysostomi tempore, quando pura et illibata, vel ipsis fatentibus, erat Ecclesia, solitas fieri preces, suffragia et sacrificia pro defunctis, utique in Purgatorio existentibus: Nam pro dam-

Morale, mortuos non esse lugendos. Chrysostomus jubet orari pro defunctis.

natis in inferno, ubi redemptione nulla est, orare non licet: ergo credebat tunc Ecclesia Purgatorium esse, animasque in eo detentas a viventibus adjuvari posse. Rursum utebatur tunc sacrificio: quo, die queso, alio, quam Eucharistico Missae? Denique in eo pro defunctis orabat, idque ex traditione et sanctione Apostolorum, ut ait Chrysostomus. Est ergo Missae sacrificium propitiatorium, non tantum pro vivis, sed etiam pro defunctis.

22. QUON SI VIVERE IN CARNE, HIC (GRÆCO ΤΕΡΟ), id est hoc: sed utrumque palitru syntaxis tam Latina quam Graeca, et idem est sensus) MIHI FRUCTUS OPERIS EST. — Syrus verit, si in hac vita fructus mihi est in operibus meis; et tibi, si vivendo fructum aliquem facere possim, q. d. Si me adhuc vivere opere pretium est, fructuosum et utile multis. Ita Anselmus.

ET QUID ELIGAM IGNORO. — Coniunctio et hic parit difficultatem et obscuritatem, non enim apparet quid hic copulet, quidve faciat. Primo, Beza pro quod si, Graeco ἃ δι vertens, si vero, vel, utrum vero, sic connectit: Utrum vero vivere in carne, hoc mihi sit opere pretium, et quid eligam ignoreo, q. d. Ignoro an opere pretium sit me adhuc vivere, et consequenter ignoro quid eligere debeam, mortemne an vitam. Verum non poterat ignorare ΑΡΧΑΙΟΙΣ, an opera preium esset, ut adhuc viveret, utpote qui videbat tot gentes a se converti, omnesque Asiae Ecclesias a se uno pendere, seque unum spectare: imo ipse paulo post idem asserit dicens: «Permanere autem in carne necessarium propter vos.» Adde: Graeci ἃ accipiunt non ut dubiam, sed ut assertivum. Ita Chrysostomus, Theophylactus, Oecumenius (1); imo Oecumenius accipit ut causale, q. d. Quoniam opera preium est me vivere, hinc ignoro quid eligam, an vitam an mortem. Secundo, Erasmus subintelligit verbum contingat, facitque duas propositiones, quas connectit copula et, hoc modo: Quod si vivere in carne me contingat, hoc erit opere pretium, et proinde quid eligam, an vivere, an mori, ignoro: sed hie ex se sine fundamenta supplet verbum contingat. Tertio, obscurius idem Erasmus et ex eo alii docent copulam et hic habere occultam vim excludendi id, quod diversum est, sed eam non satis explicat.

Dico ergo per ellipsim supplendum esse ex vers. preced. mori lucrum, q. d. Si vivere in carne est opera preium, et alia ex parte mori mihi lucrum est, quid ex hisce duobus eligam ignoreo; hoc enim innotuit vox eligam: electio enim est inter duo: cum ergo hic unum tantum, scilicet vivere, ponat Apostolus, alterum ex vers. preced. supplendum relinquat; sic enim solent loqui homines dubii, involuti et perplexi, ut animi voce expriment, alterum quod mente retinent in-

(1) Itaque et h. 1. idem valet ac sane.

Refellit opinio silio Ross.

Affectu vobis mensura ha includit. In Pauli potestate erat vita tuos.

telligendum relinquat: ita enim loquuntur, quasi menti et phantasias suis, quibus pleni sunt, loquuntur. Sic Ruben, Gen. xxxvii, 30, loquitur: «Puer (Joseph) non comparet, et ego quo ibo? q. d. Puer non comparet, et illum a me, utpote fratrum seniore, pater requirit, quo ergo ibo? Si enim ad patrem iero, non habeo quod respondeam; et si intelligat, ut timendum est, crimen in Joseph admisim, illud mihi imputabit: sin alio iero, magis me suspectum patri de hoc crimine reddam. Affectus enim vehementer verba incidit, nulla subleat, imo os claudit, et sepe verba non verbis, sed conceptioni, dolori et affectibus quos in mente gerit, connectit.

QUID ELIGAM. — «Magnum, inquit Chrysostomus, hic mysterium aperuit, nempe potestatem habere se abeundi (per mortem): quando enim opio datur et electio, potestatem habemus eligendorum. Quid eligam, inquit, ignoreo: in tua ergo potestate est: utique si voluero Deum orare gratiam. Ignoro. Quid dicis, Paulus? Cum hinc abiens in caelum migraturus sis et cum Christo futurus, ignoras quid eligere debeas? Acerbam hic vitam ducis in fame, siti, frigore, nuditate, curis, persecutionibus, angustiis, et acerbam hanc adhuc vitam desideras? Quis mercator navem habens multis rebus copiam plenam, cum liceat jam ad portum appassere, utloque quiescere, adhuc tamen in mari navigare mallet? Quis athleta cupiet amplius certamen, cum jam liceat coronari? Quis miles cum jam liceat cum celebritate et trophaeis a bello liberari, ac cum rege in ipsis quiescere et recollari regis, sustineat adhuc in bello sudare et in aciem collocari? Quomodo ergo cupis adhuc in hac vita consistere, quam adeo amarum visis? » Et inferius: «Futura metus, innumeris malis obnoxius es, et apud Christum tamen esse non vis? Non, inquit, atque id propter ipsum Christum, ut quos ibi lucrifici servos, expeditores constituam et solidiores, et ut agricolationem illam, quam plantavi, frugiferam reddam. Non audisti me, non quod mihi est utile, sed quae sunt proximorum quarentem? Non audisti quomodo anathema a Christo fieri cupierim, quo ad ipsum multi concederent?» Ac denique hoc epiphonemate concludit: «Quis loquitur potentias tuas, Domine, quod Paulum tibi exhibuisti? Laudant te simul omnes angeli, cum astra creares et solem: verumtamen non ita, quomodomodum cum Paulum nobis orbato conspicuum faceres. Propterea celo splendor facta est terra: nam clarior iste solari lumine illustriorem emisit splendorem, clariore extendit radios.» En quanti fecerit Paulus animarum lucrum et salutem proximorum, ut eam sua beatitudinali praetulerit et propter eam suam cum Christo conversationem differri optarit: licet enim hoc suum votum et electionem insinuat cum ait vers. 25: «Et hoc confidens scio quia manebo, » etc.

23 et 24. COARCTOR AUTEM E DUOBUS: DESIDERIUM HADENS DISSOLVI, ET ESSE CUM CHRISTO, MULTO MAGIS MELIUS: PERMANERE AUTEM IN CARNE, NECESSARIUM PROPTER VOS. — S. Augustinus, lib. III De Doctrina Christiana, cap. II, duobus modis hunc locum distingui et legi posse docet. Priore sic: «Coarctor e duobus, desiderium habens; » q. d. Coarctor duarum rerum, scilicet vite et mortis, desiderio. Unde graece pro coarctor est societas, id est continueor, vel undique teneor, scilicet ex una parte vite, ex altera mortis desiderio. Secundo modo et genuine, cum Romanis et Lovaniensibus ita distingendum et legendum est, ut post coarctor e duobus ponatur interpunctio, sive duo puncta; deinde sequatur: «desiderium habens dissolvi, » etc. Sensus est: «Coarctor e duobus, » id est a duabus rebus premor et arctor, duae res utriusque me quae medium premit et arctant. Ita Syrus. Vel, ut ἃ τῶν δύο, id est e duobus, sumatur pro societas, id est utriusque, q. d. Utriusque premor et arctor, hinc desiderio dissolutionis, ut sim cum Christo, inde necessitate permanendi in carne propter vos: hoc enim plane verba significant.

DISSOLVI, — id est mori, mors enim est dissolutio anime et corporis.

Nota: Non dicit: Cupio resolveri, scilicet in elementa quibus consto: resolveri enim tantum significat interire et interitum: hoc autem non est optabile, nec Apostolus optat interire, sed mori; ita tamen ut permanet et transeat ad meliorem vitam et statum; unde non ait: Cupio resolveri, sed, «Cupio dissolvi, » scilicet vinculo, quo anima in hac vita corpori colligatur, quasi lutee suae domui aut vesti. Unde S. Gregorius Nazianzenus orare solebat: «Domine, solve hanc tunicam ita mihi gravem et ponderosam (corpus hoc mortale et erumnosum), et da mihi leviores.» Imo anima colligatur corpori quasi carceri et compediibus, aut potius quasi cadaveri, ut aiebat Hortensius, ut dixi Rom. V, 12. Sicut ergo illi qui vivi a Mœrentio cadaveribus erant colligati, ita ut os ori, oculos oculo, manus manus cadaveris stringeretur, ut ejus fetore cruciarentur et examinerentur, optabant hoc vinculo solvi, et cadavere liberari: ita Paulus optabat suo corpore liberari et solvi, ut Christo jureretur: corpus enim quod corrumpitur, aggravat animam, ut non possit caelestia cogitare, sed deputat ad corporis necessitates et concupiscentias, morbos pariter et erumnas: anima enim omnes corporis fetores, phlegmata, excrementa, sordes, eoque ae bestialiter cupiditates sentie ac pati debet, perinde ac si cadaveri foret colligata; tolle enim animam, quid est corpus aliud quam cadaver? Imo presente anima corpus fetet, sordet, tabescit, putrescit, ac si cadaver esset. Quis non optet hoc cadavere, hinc vinculis solvi ac liberari? Vere S. Gregorius, lib. IV Moral., cap. xli: «Dissolvi, inquit, Paulus non quereretur, nisi se vinctum videret. Haec vero

Paulus cupit dissolvi, non resolveri.

UNIVERSITÄT DES SAO LEO BIBLIOTECA VATICANA 7 ROMA

ad salutem dirigimur, tribuit meritis Christi: ipse enim tanquam mediator Dei, hominum redemptor et salvator, omnia reconciliationis, redemptionis et salutis nostrae media et auxilia nobis promeruit, procuravit et impetravit, ut ostendi *Ephes. 1, 3.*

Notant hic *secundo*, Chrysostomus et Theophylactus, pati pro Christo vocari ab Apostolo donum Dei, duabus de causis: primo, ut non pudeat eos passionis, sed in ea sint constantes, acceptentque quasi magnum Dei donum; *secundo*, ne in eo extollantur, cum illud non habeant a se, sed a Deo. Sicut ergo fidelissimis servis in bello probatis, dantur a regibus honorificae cruces pro mercede laborum, ita dantur et magnis Sanctis a Deo.

Notant *tertio* iidem, hoc donum patienti pro Christo majus esse, quam suscitare mortuos et signa miranda patrare. « Hic enim, inquit, debitor sum (Deo, qui gratiam suscitandi dedit), illic autem debitorem habeo Christum. O rem admirandam! Et donat mihi, et super hoc ipse debet mihi, » *q. d.* In hac ergo vestra passione gaudere et exultare debetis, o Philippenses. Vide

dicta ex eodem Chrysostomo, *Ephes. cap. III, 4.*

Nota *quarto*, pati pro Christo esse singulare Dei donum, non tantum eatenus, quatenus Deus obijciit homini occasionem, sicuti fidei, ita et martyrii similiumque afflictionum pro fide et Christo tolerandarum (uti explicat hic commentarius Hieronymo ascriptus, qui potius est Pelagii, vel Pelagiani alienus, ut ex hoc loco et similibus patet), sed etiam hoc ipsum pati pro Christo est donum Dei, quia Deus patienti affectum, desiderium et fortitudinem patienti pro Christo aspirat, ut contra Pelagium passim docet Augustinus.

30. IDEM CERTAMEN (Graece ἀγών, eundem agnomen) HABENTES, QUALE ET VIDISTIS IN ME, ET NUNC AUDISTIS DE ME. — Graece ἀκούσα, id est *audivi*, *q. d.* In hoc fidei agone mecum quasi athleta decertatis, o Philippenses, idem vobis est agnomen qui et mihi, eadem palaestra, idem certamen pro Evangelio: quia pro eo persecutiones, exilia, carceres, honorum rapinas aliisque multa patimini, qualia nunc audistis me Romae pati, et olim vidistis me Philippis patientem, cum apud vos virgini caesus sum et incarcerationis, *Act. XVI, 22.*

CAPUT SECUNDUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Videntur Philippenses, uti et Corinthii, laborasse ambitione et schismate.

Hinc primo, ardentur eos incitat ad humilitatem et charitatem fraternam, tum exemplo Christi Domini, qui se amore nostri humiliavit usque ad mortem crucis, ideoque exaltatus est, ut in nomine Jesu omne genu flectatur; tum ex metu et reverentia Dei, qui operatur in nobis velle et perficere, ipsamque salutem, vers. 12. Secundo, hortatur, ut inter Gentiles quasi luminaria virtutibus prae luceant, vers. 13, ad idque, vers. 17, optans martyrium dat se exemplum.

Tertio, vers. 18 et 19, ait se ad eos missurum Timotheum et Epaphroditum ad eorum consolationem et profectum.

1. Si qua ergo consolatio in Christo, si quod solatium charitatis, si qua societas spiritus, si qua viscera miserationis: 2. implete gaudium meum, ut idem sapiatis, eandem charitatem habentes, unanimes, id ipsum sentientes, 3. nihil per contentionem, neque per inanem gloriam: sed in humilitate superiores sibi invicem arbitantes, 4. non quae sua sunt singuli considerantes, sed ea quae aliorum. 5. Hoc enim sentite in vobis, quod et in Christo Jesu: 6. qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se aequalem Deo: 7. sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus et habitu inventus ut homo. 8. Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. 9. Propter quod et Deus exaltavit illum, et donavit illi nomen, quod est super omne nomen: 10. ut in nomine Jesu omne genu flectatur caelestium, terrestrium et inferiorum: 11. et omnis lingua confiteatur, quia Dominus Jesus Christus in gloria est Dei Patris. 12. Itaque, charissimi mei (sicut semper obedistis), non ut in praesentia mei tantum, sed multo magis nunc in absentia mea, cum metu et tremore vestram salutem operamini. 13. Deus est enim, qui operatur in vobis et velle, et perficere,

pro bona voluntate. 14. Omnia autem facite sine murmurationibus et hesitationibus: 15. ut sitis sine querela et simplices filii Dei, sine reprehensione, in medio nationis pravae et perversae, inter quos luceatis sicut luminaria in mundo, 16. verbum vitae continentes ad gloriam meam in die Christi, quia non in vacuum cucurri, neque in vacuum laboravi. 17. Sed et si immolator supra sacrificium et obsequium fidei vestrae, gaudeo, et congratulor omnibus vobis. 18. Id ipsum autem et vos gaudete, et congratulamini mihi. 19. Spero autem in Domino Jesu, Timotheum me cito mittere ad vos: ut et ego bono animo sim, cognitis quae circa vos sunt. 20. Neminem enim habeo tam unanimum, qui sincera affectu pro vobis sollicitus sit. 21. Omnes enim quae sua sunt, quarunt, non quae sunt Jesu Christi. 22. Experimentum autem ejus cognoscite, quia sicut patri filius, mecum servivit in Evangelio. 23. Hunc igitur spero me mittere ad vos, mox ut videro quae circa me sunt. 24. Confido autem in Domino, quoniam et ipse veniam ad vos cito. 25. Necessarium autem existimavi Epaphroditum, fratrem et cooperatorem, et commilitonem meum, vestrum autem apostolum et ministrum necessitatis meae, mittere ad vos: 26. quoniam quidem omnes vos desiderabat, et molestus erat propterea quod audieratis illum infirmatum. 27. Nam et infirmatus est usque ad mortem: sed Deus misertus est ejus; non solum autem ejus, verum etiam et mei, ne tristitiam super tristitiam haberem. 28. Festinantius ergo misi illum, ut viso eo iterum gaudeatis, et ego sine tristitia sim. 29. Excipite itaque illum cum omni gaudio in Domino, et ejusmodi cum honore habetote. 30. Quoniam propter opus Christi usque ad mortem accessit, tradens animam suam, ut implet id, quod ex vobis deerat erga meum obsequium.

1. SI QUA ERGO CONSOLATIO IN CHRISTO. — « In Christo, » id est Christiana, sive quae sperari et expectari potest ab iis qui sunt in Christo, puta Christianis, qui unum sunt in fide et charitate Christi, *q. d.* Si Christiano more, si ex Christi lege, imitatione, compassione, spiritu, me Apostolum vestrum victum consolari cupitis, o Philippenses. Ita Theophylactus.

SI QUOD SOLATIUM CHARITATIS, — si charitatem consolando me vultis ostendere, si charitas vestra aliquid mihi solatium cupit afferre.

SI QUA SOCIETAS SPIRITUS, — si quis sit Spiritus Sanctus hominibus Christianis communis, si declarare vultis vos eundem mecum habere spiritum, si qua vobis in Ecclesia mecum est societas et communio Spiritus Christi.

SI QUA VISCERA MISERATIONIS. — Graece ἐνσπλαγχνία καὶ σπλαγχνία, si qua viscera et miserationes. Ubi nota *primo*: si *viscera*, id est si qua, legit Noster, Vatablus, Beza et alii; Chrysostomus tamen cum suis legit *ἀγάπη*, id est si quis: et tunc est antiphrasis, si quis, id est si qua: ad rem enim, non ad verba attendit Apostolus. Vide *can. 38.* Nisi dicas cum Erasmo abstractum poni pro concreto: si quis est viscera et miserationes, id est si quis est visceralis et misericors, ut *ἐνσπλαγχνία*, hoc est viscera, vocet ipsum hominem viscerali misericordia praeditum.

Hinc nota *secundo*: Viscera vocat viscerales affectus, puta tenerrimam, intimam et ex imis quasi visceribus miserationem et compassionem: hoc enim est Hebraicum רַחֲמִים *rachamim*, *q. d.*

si qua erga miseros et afflictos, ac praesertim erga me Apostolum vestrum victum, tenera ac viscerali commiseratione tangimini.

2. IMplete GAUDIUM MEUM (gaudium, quo me credendo et collaborando Evangelio cupitis afficere, cap. 1, vers. 7, complete et cumulate, satagendo scilicet), ET Eadem SAPIATIS, EANDEM CHARITATEM HABENTES. — Eadem quale pathos Apostoli, quot verbis, quanta energia, quanto affectu Christianos Philippenses ad concordiam et charitatem fraternam incitat!

UT IDEM SAPIATIS. — Sytus, ut sit vobis una voluntas; sed sapere, tam intellectus est, quam voluntatis: vult ergo eos tam intellectu, quam voluntate, tam in fide et dogmatibus, quam in amore et affectu esse concordantes, ut idem credant, idem amant.

EADem CHARITATEM HABENTES. — « Eadem, » id est mutuum, ut singuli sese invicem una eademque, id est mutua, charitate complectantur, quasi una eademque charitatis anima viverent. *Secundo*, Theophylactus et Eusebius, « eadem, » id est aequalem et parem, ut tantum quisque alium amet, quantum amat ab alio, ut quisque alteri in amore respondeat: magis enim amoris est amor, iuxta et illex efficacissimus amoris est amor. Hoc est, inquit Seneca, phyltrum sine venefice carne cogens etiam homines ad redamandum: si vis amari, ama. Nimirum:

Ut praestem Phyladem, aliquis mihi praestet Orastem. Hoc non fit verus, Marce: ut amaris, ama.